

Voetnoot 6

Notitie

Aan: Platform vmbo-Mobiliteit
Van: Stichting Examens Mobiliteitsbranche (Stem)
Datum: 15 oktober 2010
Onderwerp: **Advies beoordelingsinstrumenten vmbo-Mobiliteit**

Over Stem

Examens in het middelbaar beroepsonderwijs zijn de poort naar werken in het bedrijfsleven. Bedrijven verwachten relevante kennis, vaardigheden en motivatie bij jonge mensen met een mbo-diploma, zodat ze direct inzetbaar zijn in de praktijk. De exameneisen zijn daarbij van groot belang. Om examens af te stemmen op de vraag van de bedrijven in de mobiliteitsbranche en de opleidingseisen, is in 2003 Stichting Examens Mobiliteitsbranche (Stem) opgericht. Stem is een partnerschap van ROC's, bedrijven, brancheorganisaties en kenniscentra uit de mobiliteitsbranche. Stem maakt goede examens waar alle partners achter staan. Alle examens sluiten aan op de praktijk in de bedrijven. En ze voldoen aan de kwaliteitseisen van de Inspectie van het Onderwijs. Stem hanteert het Toezichtkader van de Inspectie als basis voor het ontwikkelen en vaststellen van examenproducten.

Aansluiting vmbo-mbo

Goede examens in het vmbo bevorderen een goede doorstroom van vmbo naar mbo. Dit was voor het platform vmbo-Mobiliteit een belangrijke reden om advies in te winnen bij Stem over de competentiegerichte beoordelingsinstrumenten die vanuit dit platform zijn ontwikkeld.

Stem is in het vmbo formeel weliswaar geen partij voor examinering en kan daarmee geen formele uitspraken kan doen ten aanzien van de legitimering van de beoordelingsinstrumenten. Toch kan én wil Stem vanuit haar ervaring met ontwikkeling, vaststelling van competentiegerichte beoordelingsinstrumenten en de kaders van de Inspectie van Onderwijs graag advies uitbrengen over de beoordelingsinstrumenten van het platform.

In het bekijken en beoordelen van beoordelingsinstrumenten wordt binnen Stem gewerkt met een zogenaamd Meta-B-instrument, dat staat voor meta-beoordelen. In dit instrument zijn de relevante onderdelen uit het Toezichtkader van de Inspectie verwerkt. Ook voor de beoordeling van de instrumenten van het platform zijn we uitgegaan van dit kader, omdat de standaarden voor het vmbo voor ons onvoldoende bekend zijn.

De Inspectie van het Onderwijs meet de kwaliteit van een examen aan zeven examenstandaarden:

1. Het beroepenveld heeft vertrouwen in de examenkwaliteit.
2. De deskundigheid van betrokkenen is geborgd.
3. Het exameninstrument voldoet inhoudelijk aan de uitstroomseisen. (Bijvoorbeeld: het toetst alle kerntaken en voldoende werkprocessen uit het kwalificatiedossier.)
4. Het exameninstrument voldoet aan de toetstechnische eisen. (Bijvoorbeeld: de deelnemer krijgt voldoende informatie om te weten wat hij moet doen om een voldoende te halen).
5. De examenprocessen van afname, beoordeling en diplomering zijn deugdelijk.
6. De examenkwaliteit is voldoende geborgd.
7. De school voldoet aan de wettelijke vereisten rondom examinering. (Bijvoorbeeld: er is een deugdelijke examencommissie en een commissie van beroep voor de examens.)

Voor de beoordeling van beoordelingsinstrumenten gelden enkel standaard 3 en 4. De overige zaken zoomen vooral in op de examenprocessen, waar Stem als examenleverancier van producten weinig/ geen invloed heeft.

Hierna wordt een beschrijving van de beoordeling van de beoordelingsinstrumenten van het platform vmbo-Mobiliteit door Stem weergegeven. Eventuele aanbevelingen zijn gecursiveerd.

Advies beoordelingsinstrumenten

Standaard 3: Het exameninstrumentarium voldoet inhoudelijk aan de uitstroomeisen

Dekkingsgraad

Een vereiste binnen deze standaard is of de exameninstrumenten alle kwalificatievereisten dekken die zijn aangegeven in het kwalificatiedossier (dekkingsgraad). De genoemde beoordelingscriteria zijn dat in een overzicht de link gemaakt wordt tussen kwalificatievereisten en de beoordelingsinstrumenten. Binnen Stem noemen we dit een zogenaamd verantwoordingsdocument, waarin wordt aangegeven wat er allemaal getoetst wordt en door welk onderdeel van het exameninstrument. Hoewel de beoordelingsinstrumenten van het platform vmbo-Mobiliteit de inhoud van het kwalificatiedossier goed aftoetsen (zo blijkt bij vergelijking), is een dergelijk verantwoordingsdocument niet aangetroffen. *Voor de verantwoording van de instrumenten richting de Inspectie is een dergelijk verantwoordingsdocument wel aan te bevelen.*

Een tweede vereiste is dat de toetsvorm past bij het beheersingsniveau van de kwalificatievereisten. De beoordelingsinstrumenten bestaan uit een BPV-beoordeling en een Proeve van Bekwaamheid gericht op de beoordeling van kerntaken en competenties. Stem vindt de beide manieren van beoordeling erg passen bij de kwalificatievereisten. Bovendien past dit ook erg bij de beoordelingssystematiek van Stem. Deze gelijkenis tussen vmbo en mbo zal voor de leerling herkenbaar zijn.

Cesuur

De cesuur gaat in op de te beoordelen kerntaken, werkprocessen en competenties, de mate van beheersing door de deelnemer, de punttoekenning en de weging van de instrumenten. In de beoordelingsinstrumenten van het platform vmbo-Mobiliteit ontbreekt de beoordeling van de werkprocessen in de Proeve van Bekwaamheid. Deze worden echter wel benoemd in de handleidingen. *Voor vergelijkbaarheid in de detaillering van beoordeling is ons advies om ook de werkprocessen te beoordelen*, bijvoorbeeld door het aanbrengen van een extra kolom in de beoordelingsformulieren van de Proeve. Het gewenste resultaat staat omschreven in het vmbo kwalificatiedossier op pagina 36, 38, 40 en 42.

Standaard 4: Het exameninstrumentarium voldoet aan de toetstechnische eisen

Informatie voor de deelnemer

Met betrekking tot het exameninstrumentarium is het van belang dat de deelnemer goed geïnformeerd wordt. Taalgebruik en woordkeuze dienen te passen bij het niveau van de kwalificatie. Bovendien dienen de exameninstrumenten voldoende informatie te bevatten over hetgeen er van de deelnemer in het examen verlangd wordt. De deelnemer moet op basis van de informatie weten wanneer hij wat moet doen om een voldoende te behalen. Beide punten (taal en toelichting) voldoen in de instrumenten van het platform vmbo-Mobiliteit. De handleidingen bieden veel informatie en worden toegelicht met voorbeelden om het voor de deelnemer concreet te maken.

Afnamecondities

De exameninstrumenten dienen voldoende informatie te bevatten op grond waarvan voor de deelnemer en beoordelaar duidelijk is onder welke omstandigheden een examen wordt afgenomen. De beoordeling in de BPV voorziet hier voldoende in. Voor de Proeve geldt dat voor de beoordelaar inhoudelijk niet bekend is welke werkzaamheden niet concreet onder demontage- en reparatiewerkzaamheden (op het niveau van de opleiding) vallen. *Het is daarom aan te raden voor de organisator en de beoordelaar een lijst van werkzaamheden op te stellen die binnen het niveau van de opleiding vallen.* Dit geldt met name voor werkproces 2.2 en 2.3.

Ten aanzien van de inrichting van de examenlocatie blijkt uit onze analyse dat de informatie duidelijk is zolang de Proeve plaatsvindt op de stageplek of op school. Mocht er sprake zijn van andere locaties (bv. extern examencentrum, zoals in het mbo), dan voorziet de handleiding niet in deze informatie. We kunnen ons echter voorstellen dat in het vmbo enkel deze twee opties gelden.

Beoordelingsvoorschrift

Het criterium beoordelingsvoorschrift gaat in op de scoring door de beoordelaar. De exameninstrumenten moeten voorzien zijn van een beoordelingsvoorschrift waaruit de beoordelaar kan opmaken of iets voldoende of onvoldoende is. Ook moet voor de beoordelaar beschreven staan hoe een zo objectief mogelijke beoordeling tot stand komt. Voor de instrumenten van het platform vmbo-Mobiliteit geldt dat de BPV-beoordeling als de Proeve beschikken over een duidelijk antwoordmodel. Ten aanzien van het scoringsvoorschrift (wanneer goed/fout) geldt dat de formulering op het beoordelingsformulier niet altijd even eenduidig is of iets voldoende of onvoldoende moet worden gescoord. *Eenzijds zou de omschrijving op het formulier verduidelijkt kunnen worden, door een duidelijker norm in te voegen. Anderzijds zou hier in de voorbereiding van de beoordelaars goed aandacht aan besteed kunnen worden. Of – in het optimale geval - beide.*

Ten aanzien van de lay-out geldt dat de ruimte voor de eindbeoordeling erg krap is. Vanwege de papierstroom is het logisch dat het aantal pagina's wordt beperkt. In dit geval leidt het ertoe dat er niet/ nauwelijks ruimte is voor de motivering van de beoordelaar. *Als het formulier wordt aangepast (bv. door uitbreiding van de werkprocessen), creëer dan ook meer ruimte voor de motivering van de beoordelaar.*

Conclusie

Overall sluiten de beoordelingsinstrumenten van het platform vmbo-Mobiliteit al goed aan op standaard 3 en 4 van het Toezichtkader van de Inspectie van het Onderwijs en de werkwijze en detaillering binnen Stem. Er zijn een aantal aanbevelingen geformuleerd, die ervoor kunnen zorgen dat enkele 'witte vlekken' worden gevuld en dat er een optimale aansluiting wordt gecreëerd tussen vmbo en mbo.